

„A sajtófőnök rajtam tartotta a szemét”

Balog Gyula hajléktalan

Fotó: Sióréti Gábor

Tavaly ősszel a kormány „hajléktalanügyi tapasztalati szakértőjeként” mutatta be a Nemzeti Erőforrás Minisztérium. Meghívták egy csomó tévéadásba, államtitkárokkal közösen fényképezték, a tizenhét éve utcára került 52 éves férfi akkor még naivan azt gondolta, hogy komolyan odafigyelnek a szavára, nemcsak a „díszklosár” szerepét osztják rá a kormány hajléktalanügyi stratégiájának megalkotásában. De Balog Gyula tapasztalataira senki nem volt kíváncsi, rövid minisztériumi pályafutása ma már szinte is legfeljebb abszurd komédia volt.

Magyar Narancs: Hogyan lett a kormány embere?

Balog Gyula: Bármilyen különösen hangzik, de magam jelentkeztem. Tavaly júniusban a Budapesti

Szociális Forrásközpont elindította az ún. tapasztalatiszakértő-képzést, aminek Nyugaton már komoly hagyományai vannak. Az a lényege, hogy a tanfolyam elvégzése után a különféle hátrányos helyzeteket megélt emberek a minisztériumok, önkormányzatok, alapítványok munkáját segítik. Például Belgiumban – ahol ez négyéves képzés keretében zajlik – jelenleg már több mint harminc tapasztalati szakértő dolgozik az állami hivatalokban. Én A Város Mindenkié csoport (AVM) delegáltjaként kerültem a tanfolyamra, negyvennégy társammal együtt. Az öt hónapos elméleti oktatás egyebek mellett kommunikációs és önismereti fejlesztésből állt, de például abban is segítséget kaptunk, hogy a hivatali nyelvet – az idegen szavakat – hogyan fejtsük meg, hogyan fordítsunk „magyarról magyarra”. Az elméleti oktatást szakmai gyakorlat

követe, s ennek keretében már úgy két héttel az önkormányzati választások előtt próbálkozott a képzés vezetője, hogy két embert – egy volt állami gondozott hölgyet és engem – gyakornokként elhelyezzen a Nemzeti Erőforrás Minisztériumban (Nefmi). Nem sikerült elintéznie, a minisztérium nem reagált a megkeresésére. Ám közben tartottunk egy születésnapi bulit, ahol egy szociális munkás ötvenedik születésnapját ünnepeltük, amelyen részt vett a minisztériumból is egy főosztályvezető-helyettes, akit ismertem régebről. Oda mentem hozzá, letegeztem – ez csak akkor fordult elő –, és azt mondtam neki: „Nézd, nekem a jövő héttől a minisztériumban kellene gyakornokoskodnom, tudnál segíteni?” Erre ő ott, több ember előtt kijelentette, hogy ez szerinte remek ötlet, mert a minisztériumban éppen a középtávú hajléktalan-

ügyi stratégia kidolgozása miatt, s ebben amúgy is jól jönne egy ilyen, tett segítsége. Mindez nemcsak ígéret volt, elintézte, hogy én egyen a tereptanárom, úgyhogy pár nap múlva már a minisztériumban voltam mint tapasztalatiszakértő-gyakornok.

MN: És egyből a média kedvence lett.

BGY: Úgy tudom, hogy az államtitkár, Nyitrai Imre valahol elszólta magát, hogy a minisztérium felvett egy terepgyakornokot, aki hajléktalan, és erre ugrott a média. November és január között legalább ötven szereplésem vagy megjelenésem volt, a tévéfelvételek többnyire Nyitrai úrral vagy a másik államtitkárral, Soltész Miklóssal együtt.

MN: Ezekből úgy tűnt, mintha nagyon jó lenne az önök viszonya, ráadásul önt a riporterek már a kormány „hajléktalanügyi szakértőjeként” mutatták be.

BGY: Én próbáltam hangsúlyozni, hogy csak gyakornok vagyok, egy önkéntes, aki – akkor még – fizetés nélkül próbál segíteni. Igaz, hogy ez nem így jött át, sokan kérdezték is akkoriban, hogy mennyit lehet evvel keresni. Úgyhogy sokszor kellett mentegetőzőnöm, de közben nagyon sok hajléktalan társam gratulált, és reményét fejezte ki, hogy sikerrel járok. A három hónap alatt csak néhányan szóltak be, általában olyanok, akik egyébként mindenre beszélnek.

MN: Milyen kapcsolatban állt az államtitkárokkal, gyakornokként mi volt a feladata?

BGY: Ezekkel az urakkal én csak tévéstudióban találkoztam, de tereptanárommal, a már említett főosztályvezető-helyetessel hetente kétszer kommunikáltam, hol személyesen, hol e-mailben a középtávú stratégiáról. Sokat vitatkoztunk, de pozitív értelemben, úgyhogy elmondhatom, elég szoros kapcsolat volt közöttünk. Kaptam konkrét feladatot is: írjam össze, hogy mik azok a kritériumok, amelyek alapján az utcán élő, hajléktalan emberek szívesebben bemennének az ellátórendszer intézményeibe. Voltam néhány konferencián is. Természetesen nagyon komolyan vettem a feladatot, sőt A Város Mindenkié csoporton belül létrejött egy „minisztériumi alcsoporth”, ami kimondottan az én tevékenységemet segítette.

MN: Ez nem derült ki akkori nyilatkozataiból.

BGY: Az államtitkári sajtófőnök rajtam tartotta a szemét. Ha megkerestek valamelyik laptól, akkor ezt jelezni kellett neki – a cikket végül ő hagyta jóvá. Azt is megmondta, hogy mit kellene leginkább kidomborítani az interjúban. Leginkább azt, hogy a Nefmi alkalmaz egy érintettet. Volt olyan eset is, hogy a sajtóreferens végig ott ült velem az interjú alatt.

MN: Nem zavarta?

BGY: Betartottam a játékszabályokat. Azt megmondták előre, és én tudomásul vettem, hogy a minisztériumi titoktartás rám is vonatkozik – gondolom, ezért kellett az „ellenőr”. A sajtó előtt evvel nem is volt probléma, ám a titoktartást az AVM-en belül is meg kellett őriznem, miközben – mint már mondtam – éppen azért hoztuk létre minisztériumi al csoportunkat, hogy a hajléktalan-érdekvédelmi csoportunk meglátásait közvetíthessem a minisztérium felé. De tulajdonképpen evvel sem volt probléma, megértettem a többiekkel, hogy amikről beszélek – például a hajléktalanügyi stratégia –, függőben lévő elképzelések, s még jócskán változhatnak.

MN: Meddig tartott a gyakorungskodás?

BGY: Idén január közepén fejeződött be a tapasztalatszakértőképzés, amit sikerrel elvégeztem, úgyhogy a minisztériumban is elköszöntem a tereptanáromtól. Itt akár véget is érhetett volna a történet, de közben azt gondoltam, ekkora médiavircsaft után nem létezik, hogy ne alkalmazzanak a minisztériumban. Ültem a babérjaimon annak tudatában, hogy nem sokára ők fognak megkeresni. Eltelt két hét, amikor a sajtófőnök hivatott és azt mondta: „Gyula, magát felvesszük február elsejei munkakezdéssel. Kössünk szerződést!”

MN: Ez azt jelentette, hogy minisztériumi alkalmazottá – köztisztviselővé – vált?

BGY: Nem, dehog. A szerződésben az szerepelt, hogy részt veszek a középtávú minisztériumi stratégia kidolgozásában: ők informálnak minden lépésről – én pedig véleményezem, illetve tapasztalati szakértőként a média rendelkezésére állok. Emellett még arról volt

szó, hogy a hajléktalan emberek társadalmi megítélésén próbálok javítani avval, hogy iskolai előadásokat tartok szerte az országban.

MN: A minisztérium szervezésében?

BGY: Így van. Technikailag úgy nézett volna ki, hogy egy Orsós nevű vak emberrel együtt megyünk: ő az egyik osztályban tart órát, én a másikban, aztán cserélünk. Javasoltam, hogy kellene még valaki hátrányos helyzetű, akkor jobban ki lehetne használni az autót. Egyébként nagyon örültem ennek a lehetőségnek, mivel az AVM-mel és a Menhely Alapítvánnyal már egy ideje van iskolai programunk: volt egy olyan hátsó gondolatom is, hogy azokban az iskolákban, ahol előadást tartok, „elhintem a port”, és így később saját suliprogramunkat is el tudjuk vinni.

MN: Hogyan sikerültek ezek az órák?

BGY: Sehogy. El sem indultunk. A középtávú stratégiáról pedig csak azután szereztem tudomást, hogy rákerestem a neten.

MN: Ezek szerint semmit sem csinált?

BGY: A szerződés megkötése után három héttel behívtak a Nemzeti és Családi Szociálpolitikai Intézetbe (NCSSZI – a *Nefmi családpolitika, szociálpolitika, gyermekvédelem, ifjúságpolitika, esélyegyenlőség és drogmegelőzés ágazati irányítási segítő és támogató háttérintézménye – a szerk.*), ahová „fölvettek” – visszamenőlegesen február elsőjétől. Ők egyébként semmit nem tudtak a szerződéseim tartalmáról, én mondtam el a humánpolitikai osztály vezetőjének, hogy miben

NÉVJEGY

Balog Gyula idült alkoholizmusa miatt került utcára tizenhét évvel ezelőtt, korábban műszaki bolti eladóként dolgozott. Hajléktalanként abbahagyta az ivást, az anonim alkoholista mozgalom önkéntese, miként a hajléktalan emberek A Város Mindenkié nevű érdekvédelmi csoportjának is. A *Fedél Nélkül* című országos árusításából és alkalmi munkáiból él, elsősorban filmgálák statisztaként. Jelenleg az Ősmező szobabériők házában lakik.

állapodtam meg a sajtóosztály vezetőjével. Erre ő azt mondta, hogy rendben, de akkor szeretne látni legközelebb, ha a szerződést meg kell hosszabbítani. Már éreztem, hogy itt valami nem stimmel, ráadásul amikor bementem a főosztályvezető-helyetteshez, akinél gyakornokoskodtam, kiderült, hogy ő az égvilágon semmit nem tud erről. Megint eltelt két-három hét úgy, hogy semmi nem történt. Közben lebetegedtem, ezért nem is kerestem őket, de gondoltam, majd úgyis ők jelentkeznek. Nem jelentkeztek. Aztán már én kerestem őket, de nem tudtam érdemben senkivel sem beszélni.

MN: Gondolom, a szerződésben az is szerepelt, hogy mennyi pénzt kap ezért a munkáért. A semmiért is megkapta?

BGY: Havi bruttó ötvezer forint volt a juttatásom mint negyedállású foglalkoztatottnak – a „munkaidőm” heti tíz óra lett volna. De az már nem szerepelt a szerződésben, hogy ezt a heti tíz órát hol és hogyan kell eltöltenem. A pénzt természetesen megkaptam, de egyre inkább úgy tűnt, mintha megfeledeztek volna rólam. Egyszerűen nem álltak szóba velem – igazából a pénzt se tudtam volna hova visszaküldeni.

MN: Mi történt ezután?

BGY: A neten olvastam Soltész államtitkár úr levelét a vidéki polgármesterekhez, melyben azt javasolja, hogy létesítsenek ún. túlélőpontokat. Ez tulajdonképpen a hajléktalanprobléma rendészeti megoldását jelenti. Nos, ez kioltotta a lámpást az agyamban! Leginkább az háborított fel, hogy mindezt nem Pintér Sándor írta, hanem a Nefmi szociális ügyekért felelős államtitkára! Úgy éreztem, hogy emellett nem mehetek el szó nélkül; az AVM „színeiben” adtam hangot fölháborodásomnak. Akkor persze rögtön beszélni akartak velem. Bementem az NCSSZI-be, s kaptam egy ultimátumot: ha az AVM még egyszer kritizálja a kormányt, azonnal felbontják a szerződésemet. Közölték: nem vagyok elsősorban a minisztérium érdekeit képviselő, és csak azután a hajléktalan emberekét.

MN: Miért nem mondta akkor, hogy köszönöm, elég?

BGY: Mert nekem a hajléktalan emberek társadalmi foglalkoztatása

a legfontosabb, és még akkor is bizakodtam, hogy tapasztalati szakértőként befolyásom lehet a dolgok menetére. Csakhogy nem volt főnököm, semmi dolgom, a pénzt pedig továbbra is utalták. Kezdtem egyre rosszabbul érezni magam, de egyszerűen nem tudtam, mit kellene lépni. Elkeseredettségemben a tapasztalatszakértő-képzés vezetőjéhez fordultam, vele közösen írtunk egy levelet még áprilisban az államtitkárnak, hogy jó lenne végre tisztázni, hogy mi a feladatom.

MN: Végül nem ön, hanem a minisztérium lépett. Miért?

BGY: Megírtam a „kalandjaimat”, és ez május 26-án felkerült az AVM honlapjára. Ekkor megkeresett a Hírszerző, június 4-én pedig megjelent egy cikk „Bábnak használtak” címmel, amiben egyáltalán nem fogtam magam vissza. Közben érkezett az NCSSZI-ből egy ajánlottlevél-értesítő, de még mielőtt felvettem volna, behívtak a minisztériumba. Nem a cikk miatt, hanem az áprilisi, az államtitkárnak küldött levélre reagálva. Négyen tárgyaltunk: egy főosztályvezető hölgy, az a főosztályvezető-helyettes, aki a tereptanárom volt, a tapasztalatszakértő-képzés vezetője meg én. Akkor ott, szemtől szembe megkérdeztem: most akkor ki az én főnököm? A hölgy azt mondta, hogy ő, a közvetlen irányítóm pedig a tereptanárom. Ott helyben megbíztak egy feladattal – milyen kritériumoknak kell megvalósulnia az ún. szobabériők házában –, amit az AVM-mel közösen két napon belül kidolgoztam, és letettem az asztalukra. Csak ezután mentem el a postára az ajánlott levélért, amiben viszont ezt írták: „A megbízott által ellátott szakértői közreműködői feladatok a megbízó számára a továbbiakban nem szükségeltetnek.” A levél június 1-jei keltezésű volt, vagyis amikor a minisztériumban tárgyaltam, már ki voltam rúgva.

MN: Hogyan tovább?

BGY: Továbbra is a hajléktalan emberek érdekeit fogom képviselni, és bízom abban, hogy egyszer eljön az idő, hogy a kormányhivatalok, önkormányzatok munkáját olyan tapasztalati szakértők segítik, akiket valóban meghallgatnak, és akiket nemcsak a tévében lehet meglátni.

Legát Tibor